

Niklas Oksanen

ALOITTELEVAN SIJOITTAJAN OPAS

Osake- ja rahastomarkkinoille

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma

Maaliskuu 2015

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Kokkola-Pietarsaari	Aika Maaliskuu 2015	Tekijä Niklas Oksanen
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn nimi ALOITTELEVAN SJOITTAJAN OPAS. Osake- ja rahastomarkkinoille.		
Työn ohjaaja Janne Peltoniemi		Sivumäärä 37
Työelämäohjaaja		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä laaja aiheinen, mutta helposti luettava opas aloittelevalle sijoittajalle. Tarkoituksena oli tehdä oppaasta mahdollisimman helppolukuinen, mutta samalla erittäin kattava, joka käsittelisi mahdollisimman paljon sijoittamisen aihetta.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin eri kirjallisuuslähteitä referoimalla. Niiden referoinnin avulla pyrittiin luomaan ainutlaatuinen opas joka sopii erityisesti aloittelevalle sijoittajalle. Oppaan alussa esitellään kuinka sijoittaminen osakkeisiin tai rahastoihin on ollut tuottavampaa aikojen saatossa kun sijoittaminen esimerkiksi kultaan tai valtion velkakirjoihin.</p> <p>Opinnäytetyön pääkohdaksi muodostui sijoittamisen riskien osuus. Riskien tunnistaminen ja ymmärtäminen on aloittelevalle sijoittajalle tärkeintä. Oppaan loppuun on yhteenvedona kerätty kymmen tärkeintä kohtaa, jotka ymmärtämällä helpottaa lukijan onnistumaan sijoitusmarkkinoilla.</p>		
Asiasanat Osakesijoittaminen, rahastosijoittaminen, riskit, sijoittaminen		

ABSTRACT

Unit Kokkola-Pietarsaari	Date March 2015	Author Niklas Oksanen
Degreeprogramme Business administration		
Name of thesis A NOVICE INVESTORS GUIDE, for the stock and mutual fund market.		
Instructor Janne Peltoniemi		Pages 37
Supervisor		
<p>The purpose of this thesis was to make a comprehensive but easy to read guide for a beginning investor. The aim was to make the guide as easy to read as possible but at the same time very comprehensive, dealing with the subject as much as possible.</p> <p>The study was carried out by referring to various literature sources. By referring to these sources the aim was to create a unique guide that is especially suited for a beginning investor. The beginning of the guide introduces the reader how an investment in stocks or funds has been more productive over time than, for example, an investment in gold or government bonds.</p> <p>The main points of the thesis consisted of the risks of investing. Identifying and understanding the risks is the most important thing to a beginning investor. The end of the guide shows a summary of the ten most important points that facilitate the reader's understanding of the success of the investment.</p>		
Key words Funds, investing, risks, stocks		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 Osakesijoittaminen	2
2.1 Mitä on osakesijoittaminen?	2
2.2 Miksi sijoittaa osakkeisiin?	2
3 Rahastosijoittaminen	4
3.1 Mitä on rahastosijoittaminen?	4
3.2 Miksi sijoittaa rahastoihin?	4
3.3 Mitä eri rahastoja on?	5
3.3.1 Korkorahastot	5
3.3.2 Osakerahastot	6
3.3.3 Erikoissijoitusrahastot	6
3.3.4 Pörssinoteeratut rahastot (ETF)	7
4 Osakesijoittamisen aloitus	8
4.1 Alkutoimet	8
4.1.1 Välittäjät	8
4.1.2 Sijoitus strategian luominen	9
4.2 Tiedon hyväksi käyttö	10
4.2.1 Vuosikertomus	10
4.2.2 Tunnusluvut	11
5 Osakesijoituksen tuotto	14
5.1 Osaketuotto	14
5.2 Osinkotuotto	15
6 Rahastosijoittamisen aloitus	16
6.1 Mihin rahastoon sijoittaa?	16
6.2 Rahastosijoittamisen kulut	17
6.3 Mistä tietoa rahastoista?	17
6.3.1 Rahastojen omat raportit	17
6.3.2 Rahastojen mittaajia	18
7 Riskit	21
7.1 Osakesijoittamisen riskit	21
7.1.1 Markkina riskit	21
7.1.2 Yrityriskit	22
7.2 Riskimittarit	23
7.2.1 Volatiliteetti	23
7.2.2 Beta-luku	24
7.2.3 Sharpen luku	25
7.2.4 Jenseninalfa	25
7.2.5 Value-At-Risk-luku	25
8 Yhteenveto sijoittajalle	27

LÄHTEET	27
KUVIOT	
KUVIO 1. Sijoitetun yhden dollarin arvo vuodesta 1802–2012 reaalityttö indekseinä Jeremy Siegelin mukaan.	3
KUVIO 2. Morningstarstylebox	20
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Yhtiökohtaisen riskin ja markkinariskin yhteys	23

1 JOHDANTO

Moni haaveilee rikastumisesta ja vauraudesta, mutta ei välttämättä ole valmis tekemään mitään sen eteen. Usein kuulee tarinoita kuinka joku tuttu tai tutun tuttu teki omaisuuden Nokian osakkeilla 90-luvulla. Miksi ei haluaisi olla osa tätä tarinaa ja rikastua sijoittamalla osakkeisiin tai rahastoihin?

Sijoittaminen kuulostaa vaikealta, tylsältä ja puuduttavalta numeroiden seuraamiselta, ja ammattilaisten työltä. Sitä se kuitenkin ei ole, vaan se on mielenkiintoinen ja jännittävä harrastus, jolla voi ansaita erittäin hyvin. Tämän oppaan tarkoituksena on avata lukijalle sijoittamisen maailmaa ja olla helposti luettava aloittelevalle sijoittajalle. Myös kokeneetkin sijoittajat voivat löytää uutta hyödyllistä tietoa oppaasta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä sijoittamisesta kiinnostuneille helppo ja tiivis opas. Vaikka opas on tiivis ja helppo luettava, se on erittäin kattava ja kompakti tietopaketti. Koska sijoittaminen on laaja aihe, on oppaassa keskitytty tärkeimpiin aiheisiin aloittelijalle. Aiheisiin kuuluvat riskit; tuottavan osakkeen tai rahaston löytäminen sekä sijoittamisen aloittaminen. Mitään suoria sijoitusvinkkejä tässä oppaassa ei jaeta eikä neuvota toimimaan millään tietyllä tavalla, vaan työkaluja, tietoa ja erilaisia menetelmiä, joiden avulla sijoittaja voi itse saada tietoa sijoitusmarkkinoista ja sitä kautta löytää sijoituskohteita.

Opinnäytetyö on toteutettu eri internetlähteitä ja kirjallisuuslähteitä lukemalla ja referoimalla. Niitä referoimalla on pyritty tekemään opas, joka on helposti luettava ja samalla mielenkiintoinen. Oppaan alussa on yritetty kertoa, miksi kannattaisi aloittaa sijoittaminen osakkeisiin tai rahastoihin. Oppaassa on käytetty Seppo Saarion kirjaa "Miten sijoittaa pörssiosakkeisiin" ja Vesa Puttosen ja Eljas Repon teosta "Miten sijoitan rahastoon" kirjoja päälähteenä. Suomen Pörssisäätiön oppaat ovat myös olleet tärkeitä tämän oppaan kirjoittamisessa. Oppaaseen on pyritty keräämään näiden lähteiden tärkeimmät tiedot kootusti.

2 OSAKESIJOITTAMINEN

Ennen kuin osakesijoittaminen aloitetaan, on tiedettävä mitä se tarkoittaa. Osakesijoittajan tulee myös tietää, mitä osakkeet ovat ja miten ne toimivat. Tulen tässä kappaleessa kertomaan mitä ne ovat ja miten ne toimivat. Tulen myös kertomaan mitä erilaisia tapoja on sijoittaa osakkeisiin, ja miksi se kannattaa.

Tämän luvun tarkoitus on antaa aloittelevalle sijoittajalle hieman teoriapohjaa osakesijoittamisesta. Kun tiedetään miten osakkeet toimivat, voidaan tarkastella kuinka itse osakesijoittaminen tapahtuu.

2.1 Mitä on osakesijoittaminen?

Osake on osuus yhtiön omasta pääomasta. Osakkeenomistaja omistaa siis yhtiön oman pääoman kautta osuuden koko yhtiöstä. Osakkeenomistaja ei kuitenkaan omista mitään materiaa yhtiössä, esim. sen tuotteita tai tavaroita. Osakkeita tarvitaan siihen, että niiden avulla yhtiöt saavat pääomaa toiminnalleen. Osakkeista saatava pääoma on yhtiöiden kannalta parempi tapa lisätä pääomaa, sillä pankilta lainattavalle rahalle pitää maksaa ennalta sovittu korvaus eli korko. (Hämäläinen 2003, 25–26.)

Yhden osakkeen arvo on koko oman pääoman arvo jaettuna liikkeelle laskettujen osakkeiden lukumäärällä. Näin osakkeen arvo voidaan määrittää joko suoraan yhden osakkeen kannalta tai vaihtoehtoisesti määrittämällä ensin koko oman pääoman eli osakekannan arvo. (Nikkanen, Rothovius&Sahlström 2002, 141.)

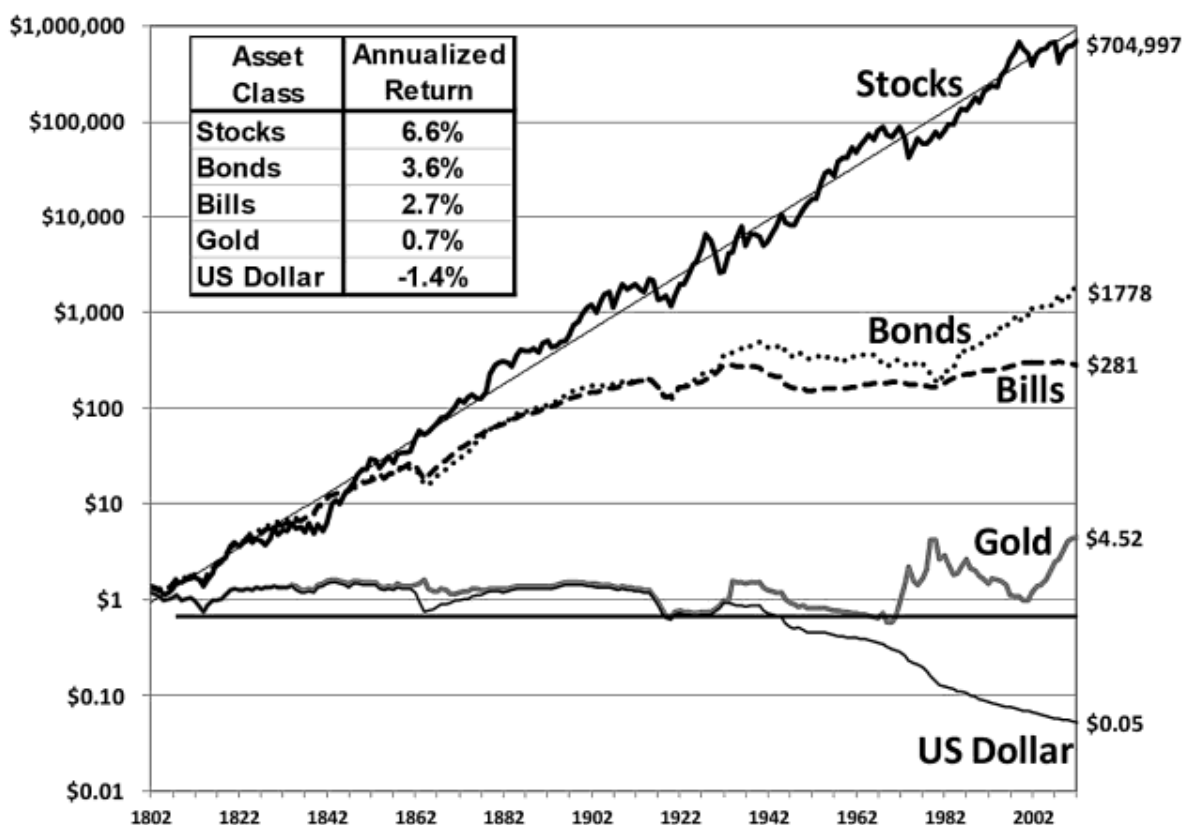
2.2 Miksi sijoittaa osakkeisiin?

Jeremy Siegel, rahoitusalan professori, on tutkinut kirjassaan *Stocks for the long run* vuosien 1801–2012 eli 210 vuoden ajalta sijoittamista amerikkalaisiin pörssiosakkeisiin, valtion obligaatioihin, valtion lyhytaikaisiin velkasitoumuksiin, kultaan sekä dollariin. (Saario 2014, 48.)

Alla olevasta kuvasta voidaan todeta, kuinka osakkeet ovat tuottaneet pitkässä juoksussa selvästi paremmin kuin muut sijoituskohteet. Pörssiosakkeet ovat tuottaneet vuodessa 6.6%, kun taas valtion obligaatiot ja valtion velkakirjat ovat tuottaneet 3.6% ja 2.7%.

FIGURE 1-1

Total Real Returns on U.S. Stocks, Bonds, Bills, Gold, and the Dollar, 1802–2012

Kuvio 1. Jeremy Siegel: Stocks for the long run (VOX 2014.)

Vuotuiset tuottoeroprosentit voivat tuntua pieniltä, mutta rahamääräisen lopputuloksen ero on suuri. Tämä ero perustuu korkoa korolle -tekijään. Voisi kuvitella että muutama prosenttia suuntaan tai toiseen tuotoissa ei paljon vaikuttaisi lopputulokseen, mutta aika kasvattaa tuottoerot nopeasti. Mitä pidemmästä aikavälistä on kyse, sitä tärkeämmäksi jokainen prosenttiyksikkö muodostuu. Esimerkiksi jos sijoittaa 1000 euroa 3%:n vuosikorolla 10 vuodeksi, kasvaa pääoma 1344 euroon. Vuosikoron ollessa 6% kasvaisi pääoma 1791 euroon. (Saario 2014, 50.)

3 RAHASTOSIJOITTAMINEN

Rahastopääoma Suomalaisissa sijoitusrahastoissa ylitti 10 miljardin rajan vuonna 2000. Vuonna 2006 ylitettiin 50 ja 60 miljardin rajan. Sijoitustutkimus Oy:n mukaan viime elokuussa ylitettiin jo 85 miljardin rahastopääoman.

Tässä kappaleessa tulen kertomaan millaisia eri sijoitusrahastoja on olemassa, ja miksi rahastoon kannattaa sijoittaa.

3.1 Mitä on rahastosijoittaminen?

Rahastosijoittamisella tarkoitetaan (sakkua joka koostuu korkoinstrumenteista, osakkeista ja muista arvopapereista, jonka omistavat siihen sijoittaneet yksityiset henkilöt ja yritykset. Sijoitusrahasto tarjoaa mahdollisuuden omistajilleen hyödyntää suuren sijoittajan kustannustehokkuutta ja asiantuntemusta. (Puttonen & Repo 2003, 30.)

Rahaston toimintamalli on yksinkertainen. Sijoittajien varat kerätään yhteen, ja ne sijoitetaan useisiin eri arvopapereihin, jotka muodostavat rahaston. Rahasto jakaantuu keskenään yhtä suuriin rahasto osuuksiin, jotka tuottavat yhtäläiset oikeudet rahastossa olevaan omaisuuteen. Rahoitusyhtiö joka ei omista rahastossa olevia arvopapereita, vastaa sijoituspäätöksistä ja muusta hallinnoinnista, joka on sijoittajien omaisuutta. (Puttonen & Repo 2003, 30.)

3.2 Miksi sijoittaa rahastoihin?

Kun sijoitat rahastoon, hajautat riskiä koska rahaston varat sijoitetaan useisiin eri kohteisiin. Kansainvälinen hajautus on erittäin helppoa rahastojen kautta. Yhteen kohteeseen ei saa sijoittaa sijoitusrahastolain mukaan kuin enintään 10 prosenttia. Tämä siis tarkoittaa sitä, että käytännössä varat ovat hajautettu vähintään 10:een eri kohteeseen ja yksittäisen arvopaperin arvonmuutos ei romahduta koko rahaston arvoa. (Puttonen & Repo 2003, 35.)

Sijoituspäätökset rahastossa tekevät asiantuntijat, jotka seuraavat miten markkinat kehittyvät jatkuvasti. Heidän työnsä on hoitaa rahaston varallisuutta ja he saavat palkkansa siitä kuinka hyvin he hoitavat rahaston varallisuutta. (Puttonen & Repo 2003, 35)

3.3 Mitä eri rahastoja on?

Rahastoja on olemassa monia erilaisia. Sijoitusrahastolaissa määritellään, miten rahaston varat voidaan sijoittaa. Laki edellyttää, että rahastoyhtiön on hajautettava sijoitustoiminnasta aiheutuva riski. Lain mukaan rahastolla on aina oltava toiminnan edellyttämät käteisvarat, ja rahaston varat on voitava sijoittaa arvopapereihin ja rahamarkkinavälineisiin, joilla käydään kauppaa julkisella markkinapaikalla. (Puttonen & Repo 2003, 64.)

3.3.1 Korkorahastot

Korkorahastot sijoittavat varat kiinteään korkoon maksaviin arvopapereihin, kuten valtionobligatioihin, valtion velkasitoumuksiin ja kunnallisiin obligatioihin. Rahaston varoista sijoitetaan yleensä 100 prosenttia arvopapereihin, jotka tarjoavat kiinteää korkoa. (Nordnet 2015.)

Riskiä voidaan pienentää sijoittamalla korkorahastoihin. Korkorahastot tarjoavat yleensä pienemmän riskin kuin osakerahastot sijoittajille. (Nordnet 2015.)

Lyhyen koron rahastot ovat esimerkiksi pankkien tai yritysten tai valtion liikkeeseen laskemiin korkoisrtumentti joiden laina-aika on enintään vuosi. Rahastojen tavoitteena on ylittää kolmen kuukauden euribor-koron tuotto pitkällä aikavälillä. Sisältää pienimmän riskin. (Puttonen & Repo 2003, 65–66.)

Pitkän koron rahastot ovat esimerkiksi yritysten, julkisyhteisöjen tai valtion liikkeelle laskemat joukkovelkakirjat joiden laina-aika ylittää vuoden. Julkisyhtiöiden ja valtion lainoja kutsutaan myös obligaatorahastoiksi. (Puttonen & Repo 2003, 66.)

3.3.2 Osakerahastot

Osakerahastot sijoittavat varoja osakkeisiin kuten nimestä voikin jo päätellä. Osakerahastoja jaotella monin tavoin esimerkiksi mihin rahoitusyhtiö sijoittaa varat. Esimerkkinä tietylle maantieteelliselle alueelle sijoituksensa kohdistavat sijoitusrahastot jaotellaan tavallisesti kotimaahan, euroalueelle, Eurooppaan ja maailmanlaajuisesti sijoitaviin sijoitusrahastoihin. Sijoitusrahasto voi myös sijoittaa varansa suuriin ja vakaisiin maailmanlaajuisesti toimiviin yrityksiin, myös tiettytyyppisiin tai kokoihin yhtiöihin. (Puttonen & Repo 2003, 67.)

Osakerahastojen riskit vaihtelevat suuresti. Esimerkiksi teknologia-alanosakkeisiin sijoittavat rahastot ovat riskialttiimpia kuin kaupanalan yrityksiin sijoittavat rahastot. Tämä kuitenkin tarkoittaa sitä että tuotot voivat myös olla suuremmat teknologia alan rahastoissa kuin kaupanalan rahastoissa. (Nikkanen ym. 2002, 19.)

3.3.3 Erikoisrahastot

Erikoisrahastot sijoittavat varat tiettyyn toimialaan tai johonkin tiettyyn maantieteelliselle alueelle kotimaassa tai ulkomailla. (Nordnet 2015)

Erikoisrahastoilla ei välttämättä ole mitään prosenttirajoituksia kuinka paljon ne voivat sijoittaa rahaston varoja yksittäiseen sijoitukseen. Rahastojen määräykset riskien hajautuksesta käyvät ilmi rahaston säännöistä. Erikoisrahastoja ovat indeksirahastot, niissä rahaston varat sijoitetaan johonkin tiettyynindeksiin. Esimerkiksi STOXX 50 - osakeindeksissä oleviin yrityksiin, ja koska kyseessä on erikoisrahasto voi yhden yhtiön paino ylittää 10 prosenttia. (Puttonen & Repo 2003, 71.)

Osa korkorahastoista voivat olla erikoisrahastoja. Nämä erikoiskorkorahastot voivat sijoittaa vapaammin ja ottaa enemmän riskejä kuin sijoitusrahastolain mukaiset korkorahastot. Tällaisia rahastoja ovat esimerkiksi highyeald -sijoitusrahastot. (Puttonen & Repo 2003, 72.)

Hedge fund on erikoissijoitusrahasto, jonka tavoitteena on positiivinen tuotto kaikissa markkinaolosuhteissa. Tätä kutsutaan absoluuttiseksi tuotoksi, ja se perustuu hyvin aktiiviseen sijoituspolitiikkaan. Hedge fund rahaston menestys perustuu enemmän rahastonhoitajan kykyihin kuin tavallisen sijoitusrahaston. Hedge fund sijoittaa erilaisiin listattujen ja listaamattomien yhtiöiden osakkeisiin, sekä erilaisiin korkoihin ja johdannaisiin. (Puttonen & Repo 2003, 72–73.)

3.3.4 Pörssinoteeratut rahastot (ETF)

ETF (Exchange Traded Fund) on suhteellisen uusi tuote finanssi maailmassa. Ensimmäinen ETF listattiin American Stock Exchangeen vuonna 1993. Helsingin pörssistä on voinut ostaa ETF rahastoja vuodesta 2001. (Puttonen & Repo 2007, 165, 167.)

ETF on indeksiosuus ja niitä on tarjolla runsaasti. Esimerkkeinä ovat smallcap, energia-osuuksia, raaka-aineita tai arvo-osakkeita. ETF on ikään kuin sekoitus rahastoa ja osakekauppaa, sillä osuudet ovat indeksiosuuksia, mutta toimivat samalla tavalla kuin osakkeet. (Puttonen & Repo 2007, 166.)

ETF on osakekori, joka koostuu pörssin vilkkaimmin vaihdetuista osakkeista. Sen salkunhoitaja sijoittaa kaavamaisesti valittua indeksiä seuraten. ETF sopii sijoittajalle, joka arvostaa alhaisia kuluja ja vaivatonta hajautusta. ETF-osuuden hinta määräytyy (kuten pörssiosakkeiden eli reaaliaikaisesti kysynnän ja tarjonnan mukaisesti. (Suomen pörssisäätiö 2015.)

4 OSAKESIJOITTAMISEN ALOITUS

Ennen kuin aloittaa osakesijoittamisen tulisi tarkastella omaa taloudellista tilannettaan. Olisi hyvä tietää mitä varten säästää, millaisia rahoja olisi valmis sijoittamaan, kuinka pitkäksi aikaa on valmis sijoittamaan ja minkälaisia riskejä on valmis ottamaan. Ennen kuin sijoittaa olisi hyvä tarkastaa mitä tietää sijoitettavasta yrityksestä ja kuinka paljon aikaa on valmis käyttämään tiedon etsimiseen. (Pörssisäätiön 2014.)

On todennäköisempää onnistua osakesijoittajana, jos voi pitää osakkeita mahdollisimman pitkään ja valita hyvän myyntiajankohdan. Jos rahan tarpeen vuoksi joutuu myymään osakkeet liian aikaisin, eikä odottaa sopivaa myyntiajankohtaa, saattaa osakkeet joutua myymään tappiolla. (Pörssisäätiö 2015.)

Koska osakekauppaan kuuluu kuluja, ei tästä syystä kannattaisi sijoittaa liian usein turhan pieniä summia, vaan harvemmin kerrallaan vähän suurempia summia. Sopiva vähimmäismäärä jolla kannattaa pörssiosakkeisiin sijoittaa, on 500 euroa kerrallaan. Tästä pienemmät summat kannattaa laittaa rahastoon karttumaan. (Pörssisäätiö 2015.)

4.1 Alkutoimet

Kun aloitetaan sijoittaminen, tarvitsee ennen sitä tehdä tietyt alkutoimet. Katsotaan tässä luvussa, mitä tulee tehdä ennen ensimmäistä osakkeen ostoa, ja mistä niitä voi ostaa.

Tulemme katsomaan tässä kappaleessa yleisesti välittäjistä, ja miten luoda oma sijoitus strategia.

4.1.1 Välittäjät

Kun ostetaan ja myydään osakkeita, tarvitaan siihen välittäjää toteuttamaan kaupat markkinapaikalla, sillä sijoittaja ei voi ostaa suoraan toiselta sijoittajalta osakkeita. Välittäjinä toimii useimmin pankki tai pankkiiriliike. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2007, 247.)

Arvo-osuustilin ylläpitäminen maksaa, ja se veloitetaan vuosittain osakkeen säilytysmaksuna ja välityspalkkiona. Nämä maksut vaihtelevat todella paljon eri välittäjillä. Ottamalla selvää näistä kustannuksista saat maksimoitua voittonsi pitkällä juoksulla. (Saario 2014, 29–30.)

Jotkut välittäjät tuottavat asiakkailleen sijoitusanalyysyjä auttaakseen sijoittajia tekemään oikeita sijoituspäätöksiä. Sijoitusanalyttikoiden työtä voidaan katsoa suuremmissa näkökulmassa: he tuottavat tärkeitä tietoja markkinoista ja myös ohjaavat yrityksiä toimimaan osakkeenomistajien parhaan etujen mukaan. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2007, 254.)

4.1.2 Sijoitus strategian luominen

Selvän sijoitusstrategian luominen on tärkeää menestyksen kannalta. Kun ostaa osakkeita kannattaa merkitä muistiin, millä periaatteella osakkeita osti, samoin missä markkinaoloissa luopuu niistä joko voitolla tai mahdollisimman pienellä tappiolla. (Saario 2014, 62.)

Sijoittajalla tulee olla vahvat periaatteet, jotta vaikeista ajoista selvitään. Periaatteiden laatimisen jälkeen niitä tulisi noudattaa johdonmukaisesti ja kärsivällisesti. Esimerkiksi hyvä tapa olisi merkitä muistiin, miksi juuri niihin arvopapereihin on sijoittamassa ja millaisessa markkinatilanteessa niistä aikoo luopua. Tällä menetelmällä voi minimoida tappioita. (Saario 2014, 62.)

Tunteille ei ole varaa johdonmukaisessa johdonmukaisessa ja kärsivällisessä sijoittamisessa. Sijoittajan tulisi toimia kuten oman sijoitusstrategiansa on luonut. Aktiivinen osallistuminen markkinoilla tuo mahdollisuuksia tehdä voittoa, mutta tappioiden minimointi määrää tuloksesi. Siksi sijoitusstrategiassa tulisi ottaa seuraavat asiat huomioon. (Saario 2014, 62–63.)

- Riskitaso: Kuinka paljon olet valmis menettämään varoja ja miten se mahdollisesti vaikuttaa tuotto-odotuksiin.

- Ajoitus: Aina ei ole oikea aika ostaa osakkeita.
- Hajauttaminen: Hajauttamalla pienennät riskiä, mutta pienennät myös suuren voiton mahdollisuutta.
- Ikä ja tilanne: nuoret ottavat yleensä suurempia riskejä, kun taas varttuneemmat yrittävät säilyttää varallisuutensa.
- Valmistautuminen nousuihin ja laskuihin: Kestääkö kurssien äkillisiä heittäilyitä.
- Voitot hitaasti, tappiot nopeasti: Tappiot tulisi tunnistaa nopeasti ja leikata ne pois.

4.2 Tiedon hyväksikäyttö

Pörssi-yhtiöillä on velvollisuus julkistaa kaikki tiedot jotka voivat vaikuttaa olennaisesti heidän osakkeidensa arvoon viipymättä. Tiedotusvälineistä löytyy yhtiöiden tärkeimmät tapahtumat, ja vaikka tieto ei ole täysin reaaliaikaista, on se kuitenkin suhteellisen tuoretta. Pörssi-yhtiöt joutuvat jokaisen päättyneen tilikautensa jälkeen julkaisemaan vuosikertomuksen. Tämän lisäksi he julkaisevat tilikautensa aikana osavuositarkastuksia. Myös yhtiön verkkosivuilta löytyy tietoa sijoittajalle. (Pörssisäätiö2015.)

Koko sijoittaminen perustuu siihen miten osaa käyttää omaksi hyväkseen sitä tietoa mitä on saatavilla yrityksestä.

4.2.1 Vuosikertomus

Vuosikertomus kertoo millainen taloudellinen tilanne on ja miten yhtiöllä on mennyt. Vuosikertomus koostuu tuloslaskelmasta, taseesta ja rahoituslaskelmasta. Tuloslaskelmasta nähdään yrityksen liiketoiminnan kannattavuus. Siitä nähdään miten liiketoiminta sujui viime vuonna ja siitä näkee, tekikö yritys voittoa vai tappiota. Tuloslaskelmasta selviää liikevaihto ja muut mahdolliset tulot. Tuloista vähennetään kulut ja poistot josta nähdään liikevoitto. Siitä nähdään kuinka paljon ovat tulot suhteessa menoihin. Liikevoitosta kuitenkin vähennetään vielä rahoitustuotot ja -kulut sekä satunnaiset erät ja verot ennen kuin saadaan tilikauden tulos. (Pörssisäätiö2015.)

Taseesta selviää kuinka vakavarainen yhtiö on tilinpäätöspäivänä. Taseen vastaava-puoli näyttää kuinka paljon yhtiöllä on rahaa, arvopapereita, minkä arvoinen varasto on sekä koneiden, laitteiden ja rakennusten arvon. Taseen vastattavaa-puoli kertoo mistä yhtiö on saanut varat vastaava-puoleen eli vieraan ja oman pääoman. (Pörssisäätiö2015.)

Rahoituslaskelmassa selvitetään rahavirrat yhtiöön ja yhtiöstä. Siitä selviää yhtiön saamat maksut myynneistä ja sen maksamat maksut raaka-aineista ja maksetut sekä saadut korot.(Pörssisäätiö2015.)

4.2.2 Tunnusluvut

Tunnusluvut voivat helpoitta sijoituspäätöksen tekoa. Tärkeimmät sijoittajan tunnusluvut ovat P/E (price/earnings per share), osinkotuotto ja hinta/tasearvo. (Pörssisäätiö 2015.). Osinkotuottoa tullaan käymään läpi myöhemmässä luvussa.

P/E-luku on mittari, joka kertoo osakkeen hinta/voitto-suhteesta. Tämä luku saadaan, kun jaetaan yhtiön markkina-arvo (osakeluku x pörssikurssi) yhtiön nettotuloksella. Sama luku voidaan laskea osakkeen pörssikurssi jaettuna osakekohtaisella tuloksella. (Saario 2014, 116.)

P/E-luku kertoo myös, kuinka monta vuotta menee ennen kuin yhtiö on tehnyt sen arvonsa verran tulosta, mikäli sen tulos pysyy samana vuodesta toiseen. Esimerkiksi jos Nordean pörssikurssi on 10 euroa ja osakekohtainen tulos 0,5 euroa, on sen P/E luku 20. Tämä tarkoittaa sitä että kestää 20 vuotta tasaisella 0,5 euron vuosituloksella ennen kuin Nordea on tehnyt voittoa pörssikurssinsa verran. (Saario 2014, 116.)

Hinta/tasearvo (price/bookvalue) eli P/B-luku on mittari, jolla nähdään osakkeen hinta suhteessa kirjanpidolliseen tasearvoon. Tämä kertoo siitä, pohjautuuko osakkeen nykyhintaa todelliseen omaisuuteen eli taseen arvoon vai muiden sijoittajien odotuksiin. Kun P/B-luku on alle 1, alittaa osakkeiden yhteenlaskettu arvo taseen arvon eli yrityksen omaisuuden arvon. P/B-luvun ollessa 0,5 on se kuin käytännössä omakotitalo olisi myynnissä puoleen hintaan. (Taloussuomi 2014.)

P/B-luku vaihtelee paljon toimialoittain. Teollisuusyrityksissä on matala P/B-luku, koska niiden toiminta vaatii paljon rahaa. Kun taas ohjelmistoyrityksillä on usein korkea P/B-luku. Kun yritykset kasvavat nopeasti sallivat sijoittajat korkean P/B-luvun. Tämä luku kertoo usein suhdannesyklin vaiheen. Lama-aikana osakkeista maksetaan vähän suhteessa yhtiön taseesta näkyvän reaaliomaisuuden määrään. Kun taas korkeasuhdanteessa maksetaan paljon suhteessa yhtiön todelliseen omaisuuteen. (Taloussuomi 2014.)

Tärkeitä tunnuslukuja ovat myös sijoitetun pääoman tuotto (ROI return on invested capital) ja oman pääoman tuotto (ROE return on equity) jotka kertovat yrityksen kannattavuudesta. Sijoitetun pääoman tuotolla tarkoitetaan sitä tuottoa, joka saadaan kun otetaan huomioon yhtiön oma pääoma ja korolliset lainat. Nämä tunnusluvut löytyvät pörssiyhtiöiden vuosikertomuksista. (Saario 2014, 126.)

Oman pääoman tuotto on tärkeämpi luku sijoittajalle. Sijoitetun pääoman tuotto tulisi olla pienempi kuin oman pääoman tuotto, koska muuten yhtiö maksaa rahoittajilleen enemmän korkoja ja muita rahoituskuluja enemmän kuin ansaitsee itse. (Saario 2014, 127.)

Sijoitetun pääoman tuotto % (ROI)

$$\frac{\text{Voitto ennen satunnaisia eriä ja veroja} + \text{korkokulut ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{korottomat velat}} \times 100$$

(keskimäärin vuoden aikana)

Oman pääoman tuotto % (ROE)

$$\frac{\text{Voitto ennen satunnaisia eriä ja veroja} + \text{tuloverot}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus}} \times 100$$

(keskimäärin vuoden aikana)

Sääntönä voidaan pitää, että ellei oman pääoman tuotto ylitä tasoa 10–12%, ei yhtiön omistusrarvo kasva. Joten siis pelkkä voiton tuottaminen ei riitä. Taloudellista lisäarvoa

yhtiö tuottaa vasta, kun tulos ylittää sijoittajien asettaman oman pääoman tuottovaatimuksen. (Saario 2014, 127.)

Yksinään yksi tunnusluku ei kerro kuitenkaan mitään. Yhdistelemällä tunnuslukuja saa yhtiöstä selville enemmän. Professori Reijo Ruuhela on tutkinut pörssiyhtiöitä ja tullut siihen tulokseen, että tuloksekas arvonmäärittelymalli muodostuu kahden tunnusluvun yhdistelmästä. Nämä luvut ovat tulosennusteesta laskettu korkea oman pääoman tuotto prosentti ja alhainen P/E-luku. Yhtiötä aliarvostetaan, kun sillä on korkea oman pääoman tuotto suhteessa P/E-lukuun. Avainasemassa tässä on että ne perustuvat tulosennusteeseen. (Saario 2014, 123.)

5 OSAKESIJOITTAMISEN TUOTTO

Pörssiosakkeet tarjoavat mahdollisuuden arvonnousuun ja mahdollisesti myös säännölliseen tulovirtaan ja ovat siksi hyvä sijoitusmuoto. Osakkeenomistajan tuotot muodostuvat osakkeen arvonnoususta ja osakkeista maksetuista osingoista. Pitkällä tähtäimellä pyritään hyvään osinkotuottoon ja lyhyellä tähtäimellä pyritään yleensä hyvään arvonnousuun. (Saario 2014, 101)

Osakkeen tuotto määräytyy koko sijoitusperiodilla sekä hinnanmuutokseen että maksettujen osinkojen mukaisesti:

$$\text{Tuotto} = \frac{\text{hinnanmuutos} + \text{osingot}}{\text{Ostohinta}} = \frac{\text{Päätöshinta} - \text{aloitushinta} + \text{osingot}}{\text{aloitushinta}} = \frac{P_1 - P_0 + D}{P_0}$$

Kaavan alkuosa (hintamuutos/ostohinta), on pääomatuottoa (capital gain) ja jälkiosa (osingot/ostohinta), on osinkotuottoa (dividendyield). Tässä määritelmässä oletetaan, että osingot maksetaan sijoitusajan lopussa. Jos osingot maksetaan aikaisemmin, tulisi huomioida niistä saatava tuotto osingon saamishetkestä sijoitusajan loppumisen väliltä. (Nikkanen ym. 2002, 22.)

5.1 Osaketuotto

Sijoittajan on mahdotonta tietää, miten paljon kukin osakesijoitus minäkin vuonna tuottaa, mutta voidaan kuitenkin pitää perusvaatimuksena pitkän kiinteäkorkoisenlainan korkoa johon lisätään viisi prosenttiyksikköä. Sijoittajan tulisi pyrkiä saada korkeampi tuotto osakkeesta kuin pankki saa asuntolainasta. Pankki saa reaaliavakuuden lainaamalleen pääomalle, kun taas osakesijoittaja sitä ei saa. Pankki myös saa pääomaa takaisin joka kuukausi korkoineen, jota sijoittaja ei saa. (Elo 2007, 70.)

Osaketuotto on helposti laskettavissa. Esimerkiksi jos sijoittaa osakkeeseen 1000 eurolla ja myy sen pois 1500 eurolla, on sijoitus tehnyt tuottoa 50%.

5.2 Osinkotuotto

Suomessa yritykset jakavat osinkoa pääsääntöisesti kerran vuodessa keväällä, mutta maailmalta löytyy yrityksiä jotka jakavat osinkoa 4 kertaa vuodessa, ja jotkut jopa kerran kuukaudessa.

Yrityksen osinkoa verrataan yleensä osakkeen hintaan ja tästä syntyy osinkotuotto. Esimerkiksi jos osakkeen hinta on 10 euroa ja yritys jakaa 1 euroa per osake osinkoa, on sen efektiivinen osinkotuotto 10 prosenttia. Tämä ei kuitenkaan kerro, jakaako yritys osinkoa paljon vai vähän.(Saario 2014, 105.)

Pörssiyhtiön vuosikertomuksesta selviää, millainen osinkopolitiikka heillä on. Esimerkiksi Technopolis Plc-vuosikertomuksessa sanotaan ”*Osinkopolitiikkansa mukaisesti yhtiö pyrkii jakamaan vuosittain osinkona keskimäärin 1/3 nettotuloksesta ilman käypien arvojen muutoksia ja niiden verovaikutuksia.*”

Hyvä yritys pystyy nostamaan osinkoa vuodesta toiseen. YIT nosti osinkoaan vuodesta 1995–2007, joka on Helsingin pörssissä pisin vuodesta toiseen kasvanut osinko. (Saario 2014, 114.)

Maailmalta löytyy yrityksiä jotka ovat kasvattaneet osinkoja jatkuvasti yli 25 vuoden ajan. Näistä esimerkkeinä toimivat Coca Cola Company ja AT&T. (Forbes 2014.)

6 RAHASTOSIJOITTAMISEN ALOITTAMINEN

Rahastosijoittamisen aloittaminen on helppoa. Teknisesti se on sama asia kuin pankkisiirron tekeminen. Arvo-osuustililtä siirretään rahaa rahastotilille mistä sitten rahastonhoitaja sijoittaa niitä eteenpäin. Tämän helpompaa sijoittaminen ei voi olla. (Puttonen & Repo 2003, 73.)

Rahastoissa on yleensä jokin minimisijoitus, mutta nykyään voi aloittaa rahastosijoittaminen vain parilla kympillä kuukaudessa. Rahasto-osuuksien myynti on yhtä helppoa kuin osto. Melkein kaikkia muutamaa erikoissijoitusrahastoa lukuun ottamatta voi myydä joka arvopäivä. Kun rahasto-osuuden myy tulevat rahat tilille muutaman pankkipäivän sisällä. (Puttonen & Repo 2003, 74.)

Rahasto-osuudet eivät lopu koskaan kesken. Rahasto-osuuden arvo on rahaston pääoma jaettuna rahasto-osuuksien kesken. Rahaston pääoma vaihtelee sitä mukaan kuinka paljon uusia sijoituksia tulee ja kuinka paljon niitä lunastetaan. Pääoma vaihtelee tietenkin myös arvopapereiden mukaan. (Puttonen & Repo 2003, 74.)

6.1 Mihin rahastoon sijoittaa?

Ennen rahaston valintaa on syytä selvittää itselleen, mitä varten säästää. Onko kyseessä tavoitesäästämisestä eläkepäiviä varten, jotain hankintaa varten tai vaikka jotakin muuta varten. Tärkeää on arvioida suhtautumista sijoittamisen riskeihin, onko halua ja kykyä ottaa riskejä. (Pörssisäätiö 2015.)

Rahaston valintaan vaikuttaa se, onko sijoittamassa isompaa kerta summaa vai kuukausisäästäjä. Kuukausisäästäjä voi aloittaa säästämisen jopa 15 eurolla kuukaudessa, kun taas osa rahastoista vaatii isomman kerta sijoitussumman. (Pörssisäätiö 2015.)

6.2 Rahastosijoittamisen kulut

Rahastosijoituksista peritään yleensä merkintä ja lunastus palkkio sekä hallinnointipalkkio. Nämä palkkiot luonnollisesti pienentävät nettotuottoa. Hallinnointipalkkio on rahaston salkunhoitajan palkka omasta työstään. Vaikka rahastossa olisi korkea hallinnointipalkkio, se ei välttämättä tarkoita sitä että rahasto olisi sen aktiivisempi kuin muut rahastot. (Puttonen & Repo 2003, 122–123.)

Rahaston aktiivisuutta mitataan yleensä salkun kiertonopeudella. Tämä on tunnusluku, joka kertoo, kuinka rahaston arvopaperit ovat kiertäneet raportointijakson aikana. Vaikka salkun kiertonopeus olisi pieni, se ei välttämättä tarkoita sitä, että rahasto tekisi pienempää tuottoa. (Puttonen & Repo 2003, 123.)

Nykyään löytyy myös rahastoja, jolla ei ole lainkaan kuluja. Esimerkiksi Nordnet tarjoaa tällä hetkellä neljä pohjoismaiden indeksirahastoa joissa ei ole merkintä- ja lunastuspalkkiota, hallinnointipalkkiota tai kaupankäyntipalkkioita ollenkaan.

6.3 Mistä tietoa rahastoista?

Euroopasta löytyy yli 30 000 rahastoa ja Suomesta useampi tuhat erilaista rahastoa, joten on hyvä ottaa selvää, millainen rahasto sopii juuri sinun portfolioon ja strategiaan. Tiedotusvälineistä voi seurata hintojen kehitystä kuten internetistä, teksti-tv:stä ja talouslehdistä.

Tiedon hankkiminen rahastoista on yhtä tärkeää kuin tiedon hankkiminen osakkeista. Rahastoissa riskit vaihtelevat todella paljon, ja tämän takia olisi tärkeää kerätä tietoa tiedotusvälineistä, ennen kuin sijoittaa rahastoon.

6.3.1 Rahastojen omat raportit

Perustiedot rahastosta saa rahastoesitteestä ja avaintietoesitteestä, jonka kaikkien eurooppalaisten rahastojen on annettava. Rahaston säännöt löytyvät rahastoesitteestä.

Nämä löytyvät helpoiten rahastoyhtiöiden internet-sivuilta. Rahastoesitteestä löytyy tietoa rahaston sijoituspolitiikasta, tuotto-odotuksista, riskitasosta ja rahaston aikaisemmasta tuotosta sekä sijoitustavoitteista. Esitteestä löytyy myös tiedot rahaston merkinnästä, lunastuksesta ja rahaston palkkioista sekä kokonaiskuluista. (Pörssisäätiö 2015.)

6.3.2 Rahastojen mittajia

Rahastoraportti on Sijoitustutkimus Oy:n laatima raportti joka ilmestyy joka kuukauden alussa. Rahastoraportista löytyy edellisten vuosien tuottoja, volatilitteettia ja sharpen lukuja. Raportista ei kuitenkaan anneta tähtiä kuten morningstarissa, vaan rahat luokitellaan menneisyyden tuottojen perusteella. Rahastoraportista selviää myös kuinka paljon suomalaisten nettorahaa on virrannut rahastoihin. Nämä raportit ovat luettavissa www.sijoutustutkimus.fi sivuilla maksutta. (Puttonen & Repo 2003, 138–139.)

Morninstar on Chicagolainen rahastojen mittava yritys, jonka luokitukset perustuvat objektiiviseen matemaattiseen laskutoimitukseen. Perustana heillä on rahastojen arvonkehitys. Morningstar on toiminut Suomessa vuodesta 2000 lähtien ja heillä on maksuton www.morningstar.fi sivu. (Puttonen & Repo 2003, 139–140.)

Morningstar jakaa osakkeet ysiaruudukoon, joka on nimeltään Morningstar Style Box joka on laskentamalli. Tämä malli laskee mitä rahaston salkussa on. Pystyakselilla Styleboxissa mitataan kohdeyritysten koko markkina-arvoilla rahastonsalkussa. Vaaka-akselilla puolestaan mitataan, onko kyseessä arvo- vai kasvuyhtiö. Jakoa perusteellaan Morningstarilla näin: ”Kasvuyritykset ovat kalliita verrattuna nykyiseen tuloksentelekykyyn, mutta kasvuennusteet ovat suuret. Arvoyritysten arvostus on alhainen ja kasvuodotukset matalat.” (Puttonen & Repo 2003, 141.)

Morningstar jakaa osakemarkkinat kymmenelle alueelle: Iso-Britannia, Länsi-Eurooppa (pl. Iso-Britannia), Itä-Eurooppa, Pohjois-Amerikka, Väli- ja Etelä-Amerikka, Aasia neljä

tiikeriä, Japani, Australia, kehittyvä Aasia sekä Lähi-Itä (ml. Afrikka). Näillä alueilla olevat yritykset määritellään siten, että viisi prosenttia yrityksistä kuuluu suuriin, 15 prosenttia ovat keskisuuria, ja 80 prosenttia ovat pieniä yrityksiä. (Puttonen & Repo 2003, 142.)

Näille kolmellekymmenelle ryhmälle morningstarlaskee keskimääräiset tunnusluvut, cashflow/price (eli kassavirta/hinta) ja bookvalue/price (eli kirjanpitoarvo/hinta). Näiden keskiarvoa käytetään suhteellisen tunnusluvun laskemiseen jokaisessa ryhmässä. (Puttonen & Repo 2003, 142.)

Keskimääräisen cashflow/price eli CP-luvun laskemiseen tarvitaan jokaisesta ryhmän osakkeesta markkina-arvo ja CP-luku. Osakkeet lajitellaan CP-luvun perusteella, ja seuraavaksi markkina-arvon perusteella etsitään puolenvälin keskiarvo-osake. Tämän osakkeen CP-lukua käytetään koko ryhmän CP-lukuna.

Bookvalue/price eli BP lasketaan jakamalla osakkeen BP keskiarvo-BP:llä. CP-arvon ja BP-arvon keskiarvot luokittelevat jokaisen osakkeen yhteen seuraavista luokista: Arvo, Sekalainen tai Kasvu.

Morningstar Style Boxista selviää nopeasti millainen osakerahasto on kyseessä. Malli on yksinkertainen eikä anna täydellistä kuvaa rahaston sisällöstä. (Puttonen & Repo 2003, 142.)

Kuvio 1. Morningstar style box (Morningstar 2015.)

7 RISKIT

Tuotoista on turha puhua, ellei ota huomioon riskiä. Voidaan sanoa, että ilman riskiä ei ole myöskään tuottoa. Sijoittamisessa täytyy tiedostaa kuinka suuri riski on tuotto-odotuksiin nähden. Riskianalyysyjä tekemällä voi selvittää oman riskinsietokyvyn, näitä riskianalyysyjä löytyy useimman pankin nettisivuilta. Riskiä ei saa olla liikaa koska silloin voi menettää kaiken sijoittamansa, mutta liian pienellä riskillä ei tule myöskään tuottoja. Joten on löydettävä itselleen sopiva riskin määrä.

7.1 Osakesijoittamisen riskit

Kuten aiemmin on todettu, liittyy osakesijoittamiseen riskejä. On olemassa mahdollisuus että sijoitettua pääomaa ei saa koskaan takaisin, tai että saa vain osan sijoituksesta takaisin. Mutta tosiasia on että osakesijoittamisessa mitä suuremman riskin ottaa, sitä suuremmat ovat tuotto-odotukset. Tämä tarkoittaa sitä, että riskiä täytyy ottaa hallitusti ja tunnistaa riskit. Sijoittaja joutuu opettelemaan riskinottoa ja sen ymmärtämistä. (Pesonen 2011, 27.)

7.1.1 Markkina riski

Markkina riskiksi kutsutaan sitä kun koko markkinoiden heilumisesta aiheutuu arvopaperin hinnan vaihtelua. Se vaikuttaa osakkeiden tuottoihin. Markkinariski tulee yritysten ulkopuolisista tekijöistä, kuten kuluttajakäyttäytyminen, sodat ja talouden rakenteelliset muutokset. (Nikkinen, Rothovius&Sahlström 2002, 29.)

Markkinariskiä voi välttää poistumalla osakemarkkinoilta, kun kehityksen trendi on kääntynyt alas. Alenevia pörssikursseja vastaan voidaan suojautua ostamalla myyntioptioita, joiden arvo nousee osakurssin laskiessa tai myymällä indeksitermiinejä jotka ostetaan takaisin viimeistään eräpäivänä takaisin halvemmalla.

Laskevien kurssien dominoidessa, voidaan ostaa käänteisiä indeksiosuuksia, jotka toimivat käänteisesti. Esimerkiksi Tukholman pörssistä löytyy XACT Bear-indeksiosuus, joka

toimii käänteisesti Tukholman pörssin OMXS30-indeksiin verrattuna kertoimella 2. Eli kun pörssin indeksi putoaa 2%, nousee XACT Bearin arvo 4%. (Saario 2014, 84–85.)

7.1.2 Yritysriskit

Yritysriski on hyvin keskeinen asia osakkeen arvonkehityksen kannalta. Yritysriskillä tarkastellaan minkälaiset ovat yrityksen kasvu- ja tulospöytä, taloudellinen asema, omistusrakenne, kannattavuus sekä markkina-asema. Toimiala vaikuttaa myös osakkeen kysyntään. Pahimmassa tapauksessa jos yritys tekee konkurssin voi sijoittaja menettää kaiken sijoittamansa pääoman. (Lindström 2005, 41)

Merkittävimpänä tapauksena joka poistui pörssistä, on Tampella, joka perustettiin 1865. Vielä 1950-luvulla se oli maamme johtavimpia teollisuusyhtiöitä, mutta sen jälkeen Tampellalla tuli vastoinkäymisiä toisensa jälkeen. Tappiollisia vuosia tuli toisensa perään ja yhtiön vakavaraisuus heikkeni. Tampella ei löytänyt sellaista johtoa vuosien aikana, joka olisi pystynyt luomaan vahvaa kilpailukykyä. Loppuvaiheessa liiketoimintoja myytiin kilpailijoille, ja sen matka pörssissä päättyi nimellä Tamrock kun ruotsalainen Sandvik, joka oli enemmistöomistaja osti loputkin osakkeet. (Saario 2014, 91.)

Yhtiökohtaista riskiä pienennetään lisäämällä markkinariskiä ja sama toimii toisinpäin. Kun ostaa vain yhden yhtiön osakkeita on yritysriski suuri, mutta markkinariski on huomattavan pieni. Yhtiökohtainen riski on pienenee mitä enemmän yhtiöitä sisältää salkkuun, mutta markkina riski kasvaa koska markkinoilla on suurempi vaikutus salkkuun. Amerikkalainen Richard Crowell tutki tilastollisin menetelmin hajautuksen vaikutusta riskiin vuonna 1977. Tulokset ovat seuraavat:

Taulukko 1. Yhtiökohtaisen riskin ja markkinariskin yhteys (Saario 2014).

Omistettujen yhtiöiden määrä	Yhtiökohtainen riski	Markkinariski
1	51%	49%
3	35%	65%
5	28%	72%
10	17%	83%
20	12%	88%

7.2 Riskimittarit

Osa riskeistä voidaan mitata numeroin tilastollisilla menetelmillä. Riskiä voi alentaa merkittävästi, jos ymmärtää että osa riskeistä on mitattavissa. Tutkimalla arvopaperin hintakehityksen riippuvuutta toisiin arvopapereiden hintakehityksiin ja suhteessa arvopaperin omaan hintakehitykseen, voidaan näin riskiä mitata. (Saario 2014, 92.)

7.2.1 Volatiliteetti

Volatiliteetti kertoo sijoituskohteen kurssin muutosherkkyydestä historiallisesta kurssikehityksestä katsottuna. Kun arvopaperilla on korkea volatiliteetti, arvopaperin kurssi on heilahdellut ylös ja alas. Volatiliteetti lasketaan päivämuutosten keskihajonnasta. Volatiliteettiluku ilmoitetaan prosenteissa vuodessa. Esimerkiksi jos volatiliteettiluku on 5% tarkoittaa se sitä, että 2/3 todennäköisyydellä osakkeen heilunta pysyy -5% – +5% vuositasolla historiallisen kehityksen perusteella. Pieni volatiliteettiluku vastaavasti

tarkoittaa pienempiä hintojen heilahtelua ja pienempää riskiä, mutta vastaavasti pienempää tuotto-odotusta.(Saario 2014, 93.)

Näin ollen volatilitteetti kertoo sekä voiton että tappion mahdollisuuksista. Kun tähtäimessä on nopeasti tehdä voittoa, valitsee sijoittaja arvopaperin, jossa on suuri volatilitteetti. Riski on suuri, koska väärällä ajoituksella ostetut osakkeet johtavat suureen tappioon. (Saario 2014, 93.)

7.2.2 Beta-luku

Beta-luku kertoo pörssiosakkeen herkkyyttä kurssinmuutokseen pörssi-indeksiin nähden. Pörssi-indeksin betakeroin on 1, eli jos osakkeen beta kerroin on yli 1, on sen arvo muuttunut voimakkaammin lähihistoriassa kuin kurssit keskimäärin. Tämä tarkoittaa sitä että osake on historiallisesti ollut riskisempi sijoituskohte kuin pörssi-indeksi.(Saario 2014, 92.)

Oletetaan että osakkeella on beta-luku 1.2 tämä tarkoittaa sitä että pörssi-indeksin noustessa 10% odotetaan kyseisen osakkeen arvon nousevan samaan aikaan 1,2 kertaa nopeammin eli 12 %. Vastaavasti jos pörssi-indeksi laskee 10%, odotetaan osakkeen laskevan 12%. Beta-luvun ollessa alle 1 pörssiosakkeella on odotettavissa maltillisempaa arvon nousua ja laskua pörssi-indeksiin nähden. (Saario 2014, 92.)

Osakesalkun riskiä voidaan lisätä tai pienentää beta-luvun avulla, riippuen siitä mikä pääsuunta kurssikehityksellä on. Kun pääsuunta on nouseva pörssikursseilla, kannattaa painottaa osakesalkkua korkean beta-luvun osakkeilla. Jos markkinat eivät kuitenkaan kehity, kuten sijoittaja on kuvitellut, laskee osakesalkun arvo keskimääräistä enemmän. (Saario 2014, 92–93.)

7.2.3 Sharpen luku

Sharpen luku ilmaisee sijoituksen tuotosta suhteutettuna riskiin.

Sharpen lukua lasketaan keskihajonnan avulla. Luvulla määritellään riskittömän tuoton ylittävä tuottotaso yhtä volatiliteettiprosenttia kohden. Riskittömänä sijoituksena pidetään yleensä pankin lyhytaikaisia talletuksia.

Mitä korkeampi sharpen luku on sitä suurempi on rahaston riskikorjattu historiallinen tuotto. Sharpen luvun avulla voidaan nähdä, kuinka paljon riskiä rahasto joutui ottamaan saavuttaakseen ylimääräisen tuoton riskittömään sijoitukseen verrattuna ja myös vertaamaan sen avulla rahastoja keskenään. (Morningstar 2014.)

7.2.4 Jensenin Alfa

Jensenin Alfa tai pelkkä Alfa on mittari, jolla joilla kuvataan rahaston riskikorjattua yli- tai alituottoa. Jos alfa on positiivinen, rahastonhoitaja on pystynyt synnyttämään lisäarvoa vastaavan markkinariskin omaavaan salkkuun nähden. Negatiivinen alfa taas kertoo rahastonhoitajan menettäneen arvoa vastaavan markkinariskin omaavan salkkuun nähden. (Morningstar 2014.)

Alfa lasketaan seuraavasti. Esimerkiksi jos yrityksen Beta-luku on 3 ja kyseinen yritys on tuottanut vuodessa 50%, ja HEX-portfoliaindeksi on tuottanut 20% yli riskittömän koron sinä samana vuonna. Normaalioloissa tämä tarkoittaisi sitä, että tuotto olisi kolminkertainen HEX-portfoliaindeksiin verrattuna. Toisin sanottuna 20 kertaa 3 on 60% eikä 50%. Näin ollen yritys ei ole siis tuottanut niin paljon kuin sen markkinariski on ollut. Joten Alfa eli riskikorjattu tuotto olisi siis -10%. (Pörssisäätiön 2015.)

7.2.5 Value-At-Risk-luku

Value-At-Risk-luku on suhteellisen uusi työkalu joka on kehitetty JP Morgan Chasessa. Tämä luku kertoo 95% todennäköisyydellä kuinka monta prosenttia osakkeen arvo voi enintään laskea seuraavana pörssipäivänä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä että viitenä

päivänä sadasta ylittyy riskiluvun ennustama enimmäistappio. Tällä työkalulla pystytään selvittämään osakesalkun riskialttius. (Saario 2014, 97.)

Riskiluku perustuu historialliseen kurssikehitykseen, josta on tehty ennuste arvopaperin volatiliteetistä. Tällä riskiluvulla ei voida arvioida tulevia voittoja, vaan tällä voidaan ainoastaan ennustaa tappiota. Luotettavimmillaan riskiluku on vakaasti kehittyvien markkinoiden suuryrityksillä. (Saario 2014, 97.)

Yhtiökohtaiset erot ovat suuria, koska laskelmat perustuvat historialliseen tietoon ja lähihistorian luvuilla on suurempi painoarvo. Yhtiöiden riskiluvut muuttuvat jatkuvasti, ja yleisen laskusuhdanteen aikana joidenkin pörssiyhtiöiden riskiluvut ovat niin korkealla, että tällaisen osakkeen omistaja myisi osakkeensa heti, jos hän vain ymmärtäisi, kuinka suuri riski niitä osakkeita olisi omistaa juuri silloin. (Saario 2014, 97.)

8 YHTEENVETO SIOITTAJALLE

Tämä opas antaa hyvät lähtökohdat aloittelevalle sijoittajalle aloittaa kaupankäynti osakkeilla ja rahastoilla. Opas on kuitenkin vain perustietoa antava ja suosittelen perehtymään laajemmin aiheeseen, jos aihe kiinnostaa. Tämän oppaan avulla voi kuitenkin jo pärjätä sijoitusmarkkinoilla. Tässä kappaleessa tullaan vielä käymään läpi tärkeimmät asiat sijoittamisesta tiivistettynä tärkeisiin pienempiin osiin jotta sijoittamisen tärkeimmät osa-alueet muistuisivat mieleen.

1. Aloita sijoittaminen ajoissa.

Mitä aikaisemmin aloitat sijoittamisen sitä suuremmaksi tuotot kertyvät tulevaisuudessa "korkoa korolle" efektin takia. Mitä pidemmäksi aikaa sijoitat, sitä vähemmän joudut murehtimaan, vaikka pieniä kurssiheilahteluja tapahtuisikin. Mitä pidemmäksi aikaa sijoitat, sitä varmemmin sijoitukset tuottavat.

2. Kustannukset kuriin.

Sijoituksista joutuu maksamaan palkkiota välittäjille usein monestakin asiasta. Näitä palkkioita ovat mm. osakkeiden ja rahasto-osuuksien ostot ja myynnit sekä arvo-osuustilin pitäminen. Kustannukset syövät enemmän piensijoittajien kuin suursijoittajien tuottoa. Näin ollen on hyvä olla tietoinen, mitkä ovat eri välittäjien kustannukset. Alle 500 euron sijoitukset osakkeisiin ovat melko hyödyttömiä koska välityskulut syövät tuottoa liikaa, talleta siis sitä pienemmät summat rahastoon kertymään siksiaikaa kunnes olet säästänyt summan kasaan.

3. Sijoittamalla voi hävitä rahaa

Aina kun puhutaan sijoittamisesta, liittyy siihen vaara, että voi hävitä rahansa. Älä siis koskaan sijoita sellaista rahaa, jota sinulla ei ole varaa hävitä. Tämän takia tappioon liittyvää riskiä tulisi pienentää. Pidä myös ylimääräistä rahaa jotta sinun ei tarvitse myydä sijoituksia pois välittömän rahan tarpeen vuoksi.

4. Hajauttamalla pienennät riskiä

Hajauttamalla eri toimialoihin pienennät yhtiökohtaista riskiä. Tämä pienentää tappionvaaraa, mutta myös pienentää mahdollista suurta arvonnousua. Kun sijoittaa jatkuvasti vähentää ajoituksen tuomaa riskiä. Pörssikurssien laskiessa saa sijoittaja samalla rahalla enemmän osakkeita tai rahasto osuuksia.

5. Markkinoita seuraamalla menestyt

Seuraamalla markkinoita voit ennakoida mitä osakekurseille tulee tapahtumaan. Seuraamalla erilaisia sijoittamiseen liittyviä internetsivuja ja lehtiä voit ymmärtää mitä markkinoilla tapahtuu. Voit myös löytää uusia sijoituskohteita internetistä tai lehdistä. Oma sijoitusstrategia ja markkinoiden ymmärrys takaa varmasti onnistumisen sijoitusmarkkinoilla.

6. Tutustu mihin olet sijoittamassa

Tutkimalla ja vertailemalla rahastoja keskenään voi yleensä löytää itselleen sopivan rahaston. Osakkeisiin sijoittaessa tulisi tarkastella yhtiön tunnuslukuja ennen sijoittamista. Tutustumalla asioihin ennen kuin varsinainen sijoituspäätös on tehty, vältetään usein epäonnistumisilta.

7. Luovu osakkeista tarpeeksi ajoissa.

Menestyvä sijoittaja on aina riippumaton ja itsenäinen, sillä pörssimarkkinat ovat tunteettomat. Osakkeisiin ei saa rakastua. Myyminen voi olla vaikeaa etenkin jos on omistanut kyseistä osaketta pitkän aikaa. Uskalla kuitenkin myydä osakkeet tarpeeksi ajoissa, jos yritys alkaa tehdä tappiota.

8. Tunnista oma riskinsietokyky

Mitä suurempaa tuottoa haluaa sitä suurempia riskejä täytyy ottaa. Suuremmassa riskissä on olemassa se riski että voi menettää osan sijoitetusta pääomastasi. Tekemällä oman sijoitusstrategian ja noudattamalla sitä voi ottamalla hallittuja riskejä voi saada parempia tuottoja.

9. Sijoita mihin muut sijoittavat

Sijoita mihin muut sijoittavat mutta tee se ennen niitä. Aloitteleva sijoittaja laittaa varojaan osakkeisiin liian myöhään ja myy osakkeet liian myöhään. Kun osakkeet ovat nousussa, vakuuttuu aloitteleva sijoittaja vasta kun kurssit ovat nousseet jo vuosia. Kun kurssit taas ovat laskussa luottaa kokematon sijoittaja liikaa, siihen että kurssit nousevat vielä eikä myy sijoituksiaan pois tarpeeksi ajoissa. Ihanne olisi toimia ennen kuin nousu- ja laskutrendit alkavat, tämä kuitenkin on erittäin vaikeaa.

10. Kun sijoitat sijoita pitkäksi aikaa.

Sijoittaminen on pitkäjänteistä puuhaa. Ole siis valmis pitämään sijoituksista kiinni pitkän aikaa. Tosiasia on, että osakekurssit ovat aina nousseet pitkällä aikavälillä. Jatkuva osakkeiden osto ja myynti hyödyttää enemmän välittäjää kuin itse sijoittajaa.

LÄHTEET

Elo, H., 2007. Löydä helmet -väältä kuplat! Tie tuottavaan osakesijoittamiseen. Järvenpää: Omakustanne.

Forbes 2012. S&P Dividend Aristocrats for 2012. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.forbes.com/sites/moneybuilder/2012/01/06/sp-dividend-aristocrats-for-2012/> Luettu 13.10.2014.

Hämäläinen, K. 2003. Osakesijoittajan opas. Helsinki: Tammi.

Kallunki, J., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2007. Ammattimainen sijoittaminen. 5., uudistettu painos. Helsinki: Talentum

Lindström, K. 2005. Menesty osakesijoittajana. Helsinki: Talentum.

Morningstar 2014. Sharpen luku - Morningstar vertailu. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.morningstar.fi/fi/glossary/101131/sharpen-luku---morningstar-vertailu.aspx> Luettu 10.11.2014.

Morningstar 2014. Sharpen luku. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.morningstar.fi/fi/glossary/101130/sharpen-luku.aspx> Luettu 14.12.2014

Morningstar 2014. Alfa. Www-dokumentti Saatavissa: <http://www.morningstar.fi/fi/glossary/100916/alfa.aspx> Luettu 20.12.2014

Morningstar 2014. Aberdeen Emerging Markets Fund A Acc. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.morningstar.fi/fi/funds/snapshot/snapshot.aspx?id=F0GBR04S1Q> Luettu 20.12.2014

Nikkanen, J., Rothovius, T. & Sahlström, P 2002. Arvopaperisijoittaminen. Helsinki: WSOY

Nordnet 2015. Korkorahasto. Www-dokumentti Saatavissa:
<https://www.nordnet.fi/rantetorget/rantefonder.html> Luettu 10.3.2015

Nordnet 2014. Superrahasto. Www-dokumentti Saatavissa: <https://www.nordnet.fi/super>
Luettu 4.9.2014

Pesonen, M. 2011. Säästäjästä sijoittajaksi. Helsinki: WSOY

Puttonen, V. & Repo, E. 2007. Miten sijoitan rahastoon.4., uudistettu painos. Helsinki: WSOY

Saario, S. 2014. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. 11., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Suomen Pörssisäätiö 2010. Mitä arvopapereista tulisitietää?. Www-dokumentti Saatavissa:
http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/01/matt2010_2.pdf
Luettu 20.12.2014

Suomen Pörssisäätiö 2012. Sijoitusrahasto-opas 2012. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/07/Sijoitusrahasto-opas.pdf>
Luettu 20.12.2014

Suomen Pörssisäätiö 2000. Mitä tunnusluvut kertovat?. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.porssisaatio.fi/blog/2000/10/01/mita-tunnusluvut-kertovat/>
Luettu 20.12.2014

Suomen Pörssisäätiö 2008. Mikä ihmeen ETF?. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.porssisaatio.fi/blog/2008/08/01/mika-ihmeen-etf-indeksiosuusrahasto-hajauttaa-tehokkaasti/>

Luettu 4.1.2015

Suomen Pörssisäätiö 2014. Sijoittaminen – opas uteliaille. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2014/08/sijoitusopas_2014_fin_final_low1.pdf

Luettu 4.1.2015

Suomen Pörssisäätiö 2013. Osakeopas 2013. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/01/osakeopas_fin_f.pdf

Luettu 20.12.2014

Taloussuomi 2014. Osakesijoittamisen tunnusluvut. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.taloussuomi.fi/sijoitus/osakesijoittamisen-tunnusluvut>

Luettu 10.1.2015

VOX 2014. Less than a quarter of Americans get the most important investment questions right. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.vox.com/personal-finance/2014/7/22/5877329/less-than-a-quarter-of-americans-get-the-most-important-investment>

Luettu 15.1.2015